

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Financiële problemen 2018

Geldzaken in de praktijk 2018-2019 deel 1 |

10 december 2018

Financiële problemen 2018

Geldzaken in de praktijk 2018-2019 deel 1

Auteurs

Gea Schonewille en

Céline Crijnen

Inhoud

Samenvatting.....	4
Visie	6
1. Inleiding.....	8
2. Rondkomen.....	10
3. Lenen en roodstaan	13
4. Betalingsproblemen.....	16
5. Rekeningen te laat betaald	20
6. Hulp bij betalingsproblemen.....	25
7. Life events.....	27
 Bijlage 1 Onderzoeksverantwoording	 30
Bijlage 2 Achtergrondkenmerken	31

Samenvatting

Nederlanders komen makkelijker rond

Van de huishoudens in Nederland geeft 38 procent aan moeilijk rond te komen. Dit is een daling ten opzichte van 2012 en 2015; toen kwam 45 procent van de huishoudens moeilijk rond. Vooral uitkeringsgerechtigden, alleenstaanden met kinderen en huishoudens uit lage inkomensgroepen komen moeilijk rond. Redenen die hiervoor genoemd worden, zijn:

- uitgaven stijgen terwijl inkomsten gelijk blijven;
- de vaste lasten zijn te hoog;
- de inkomsten zijn te laag.

Lenen en roodstaan

Van de respondenten heeft 34 procent een of meer leningen. Dit percentage is lager dan in 2015; toen had 43 procent van de respondenten een of meer leningen. Hoge inkomensgroepen, 18 tot 35-jarigen, zzp'ers en huishoudens die een gebeurtenis hebben meegemaakt met negatieve financiële gevolgen, hebben vaker een lening. In 2015 hadden juist respondenten in de lage inkomensgroepen een lening. 39 procent van de respondenten stond het afgelopen jaar weleens rood: 3 procent wekelijks en 13 procent maandelijks. Ten opzichte van 2015 is dit percentage gedaald; toen stond 49 procent weleens rood: 6 procent wekelijks en 17 procent maandelijks. Het aantal respondenten dat nooit rood staat, steeg van 36 procent in 2005 naar 61 procent in 2018.

Betalingsproblemen gelijk gebleven

Net als in 2015 heeft een op de vijf respondenten betalingsproblemen. Bij 11 procent gaat het om lichte betalingsproblemen¹ en 10 procent heeft ernstige betalingsproblemen². Mannen, respondenten in de leeftijd 18 tot 35 en 35 tot 45 jaar, respondenten met kinderen, respondenten met een hoog inkomen en huurders hebben vaker een ernstig betalingsprobleem. Het is voor het eerst dat Nibud ziet dat huishoudens met een hoog inkomen vaker ernstige betalingsproblemen hebben.

40 procent met ernstige problemen denkt geen hulp nodig te hebben

Van de respondenten die lichte betalingsproblemen hebben, ontvangt 72 procent geen hulp. Hetzelfde geldt voor 34 procent van de respondenten met ernstige betalingsproblemen. Van deze laatste groep weet 50 procent wel de weg naar de organisaties die hulp kunnen bieden; 39 procent zegt dit niet te weten, maar ze wel te kunnen vinden als dit nodig is. 11 procent van de respondenten met ernstige betalingsproblemen weet de hulpverlenende organisaties niet te vinden.

Zorgverzekering blijft het meest voorkomende onbetaald

Het betalingsprobleem dat het meest voorkomt, is een rekening die te laat wordt betaald (32 procent van de respondenten overkwam dat het afgelopen jaar). Dit is een toename ten opzichte van 2015; toen ging het om 26 procent van de respondenten. De rekening van de zorgverzekering blijft het vaakst liggen, gevolgd door die van het energiebedrijf en de huur of hypotheek. Opvallend is dat respondenten dezelfde top 3 noemen wanneer hen gevraagd wordt welke rekening zij bij achterstanden als eerste nog wél zouden betalen. Respondenten die regelmatig een rekening te laat betalen, betalen vaker de rekening voor de mobiele telefoon, telecommunicatie en schadeverzekering niet. De schadeverzekering niet meer betalen, lijkt

¹ Iemand heeft lichte betalingsproblemen als hij: een enkele keer de huur/hypotheek meer dan tien dagen te laat heeft betaald, regelmatig een aanmaning heeft ontvangen, regelmatig geen geld meer heeft kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen, regelmatig automatische incasso is geweigerd, een enkele keer een voorschot op het salaris heeft gevraagd, brieven van incassobureau of deurwaarder heeft ontvangen, regelmatig een creditcardschuld van meer dan 500 euro heeft gehad, regelmatig afbetalingsregelingen heeft getroffen.

² Iemand heeft ernstige betalingsproblemen als hij: is afgesloten van energie, als er loonbeslag is gelegd, als hij regelmatig de huur of hypotheek meer dan 10 dagen te laat heeft betaald, regelmatig een voorschot op salaris heeft gevraagd of is aangemeld bij het CAK.

respondenten met ernstige betalingsproblemen te onderscheiden van die met lichte betalingsproblemen. De schadeverzekering wordt vaker niet betaald door mensen met ernstige betalingsproblemen. Respondenten met een betalingsachterstand proberen eerst te bezuinigen of spaargeld te gebruiken. Daarna staan ze rood staan of lenen ze geld bij vrienden of familie om de achterstand in te halen.

Life events en financiële problemen

Een life event (levensgebeurtenis) meemaken, kan leiden tot financiële problemen. De respondenten die het afgelopen jaar zijn gescheiden, zonder werk of arbeidsongeschikt raakten of een baan kregen met minder inkomsten, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijker rond te komen;
- (ernstige) betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen (regelmatig) te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar.

Visie

In de afgelopen jaren nam het aantal Nederlanders dat moeite heeft met rondkomen, af. Ook hebben zij minder leningen en staan zij minder vaak rood dan in 2012 en 2015. Ondanks die afname, is het aantal mensen met betalingsproblemen gelijk gebleven. Net als in 2015, heeft nog steeds een op de vijf huishoudens betalingsproblemen, omgerekend 1,5 miljoen huishoudens. Bij de helft van hen gaat het om ernstige betalingsproblemen.

Het type betalingsproblemen dat mensen hebben, lijkt te verschuiven. In 2009 kwam het afsluiten van de energie of het leggen van loonbeslag nog maar bij een enkeling voor, inmiddels heeft zo'n 5 tot 7 procent van de mensen hiermee te maken. Ook het type rekening dat blijft liggen, lijkt te verschuiven over de jaren heen. In 2012 had 12 procent van de Nederlanders de huur of hypotheek weleens te laat betaald; in 2018 is dat 19 procent. Rekeningen van postorderbedrijven en webshops worden daarentegen beter betaald. In 2012 had 22 procent van de respondenten hier een achterstallige rekening, in 2018 is dat 12 procent.

Ernstige betalingsproblemen maar geen hulp

Te weinig mensen met ernstige betalingsproblemen maken gebruik van hulpverlening. 34 procent van hen heeft geen enkele vorm van hulpverlening, en bij meer dan de helft van hen ontbreekt professionele hulp. Een groot deel (40 procent) van hen denkt niet dat de problemen zo ernstig zijn dat zij daar (professionele) hulp bij nodig hebben. Er moet daarom meer gebeuren om mensen met financiële problemen er bewust van te maken dat zij hulp nodig hebben. Men weet klaarblijkelijk niet wanneer financiële problemen dusdanig ernstig zijn, dat men er zelf niet meer uitkomt en hulp noodzakelijk is.

Omgerekend zijn er meer dan 700.000 huishoudens met ernstige betalingsproblemen. Daarvan zijn er slechts zo'n 95.000 die zich hebben gemeld bij schuldhulpverlening (NVVK, 2018). Het Nibud vindt het zorgelijk dat zo veel mensen met financiële problemen geen hulp krijgen. Omdat mensen zelf niet aankloppen bij de gemeente of hulpverlenende instanties, moet de hulp naar hen gebracht worden. Het signaleren van mensen met ernstige betalingsproblemen moet nog beter. Het Nibud roept daarom gemeenten, bedrijven en werkgevers op om in te blijven zetten op vroegsignalering.

Signaleren bij...

Er is een aantal indicatoren die erop wijzen dat iemand meer risico heeft op het ontwikkelen van financiële problemen, of deze al heeft ontwikkeld. Wanneer deze indicatoren zich voordoen, samen met andere indicatoren van financiële problemen, is het zaak hulp aan te bieden. Uit de resultaten van dit onderzoek blijken achterstanden op bepaalde rekeningen, bepaalde life-events en de huishoudsituatie, belangrijke risico-indicatoren.

... achterstand op schadeverzekering

Betalingsproblemen beginnen bij hier en daar een rekening niet betalen. De top 3 niet betaalde rekeningen – de zorgverzekering, huur of hypotheek en energie – is voor mensen met ernstige en lichte betalingsproblemen gelijk. Respondenten die regelmatig een rekening te laat betalen, betalen vaker de rekening voor de mobiele telefoon, telecommunicatie en schadeverzekering niet. Bij mensen met ernstige betalingsproblemen blijken de rekeningen van de schadeverzekering vaker te blijven liggen dan bij mensen met lichte betalingsproblemen. Wanneer deze niet meer betaald worden, lijkt er dus iets ernstigers aan de hand te zijn. Het Nibud zou daarom graag zien dat de aanbieders van deze producten en diensten samenwerken in het signaleren van problemen en het aanbieden of doorverwijzen naar de juiste hulp.

... life events

De helft van de mensen die iets hebben meegemaakt met negatieve financiële gevolgen, heeft rekeningen te laat betaald. Mensen die het afgelopen jaar een scheiding hebben meegemaakt, werkloos of

arbeidsongeschikt zijn geworden hebben het het zwaarst. Zij hebben grote moeite met rondkomen, staan vaker rood en ontwikkelen vaker (ernstige) betalingsproblemen.

Er zijn ook mensen die een dergelijke levensgebeurtenis hebben meegemaakt, maar geen financiële moeilijkheden ontwikkelen (dit is overigens wel de minderheid). Werkgevers en gemeenten weten vaak als eerste dat een bepaald life event voor de deur staat. Zij zijn daarom de aangewezen organisaties om mensen te wijzen op financiële hulp die beschikbaar is.

... alleenstaanden met kinderen

Het percentage alleenstaanden met kinderen dat moeilijk rondkomt, is gelijk aan dat in 2015, terwijl de andere groepen beter kunnen rondkomen. Hoewel uit de koopkrachtberekeningen blijkt dat alleenstaanden met kinderen er op vooruit zijn gegaan de afgelopen jaren, wordt dat nog niet zo gevoeld door deze groep. Zij hebben vaker dan gemiddeld (ernstige) betalingsproblemen. Ernstige betalingsproblemen komen bij deze groep in 19 procent van de gevallen voor, gemiddeld is dat bij 10 procent.

... uitkeringsgerechtigden

De groep uitkeringsgerechtigden komt samen met alleenstaanden met kinderen het moeilijkst rond. Dit percentage is echter wel aanzienlijk gedaald ten opzichte van 2015. Dat uitkeringsgerechtigden moeite hebben met rondkomen, zien we ook terug in het aantal rekeningen dat zij te laat betalen. Bij hen komt het vaker voor dat zij soms rekeningen te laat betalen. Toch lijken zij het net te redden door bewust om te gaan met het besteedbare inkomen, want zij vallen *niet* op bij de betalingsachterstanden. Uitkeringsgerechtigden hebben dus *niet* vaker dan andere groepen lichte of ernstige betalingsproblemen.

Vroegsignalering

Mensen zouden zich beter moeten beseffen wanneer de financiële problemen dusdanig ernstig zijn dat ze er zonder hulp niet uit komen. Gemeenten, werkgevers en andere organisaties kunnen daarbij helpen door inzichtelijk te maken wanneer men zich in een risico situatie bevindt en te stimuleren hulp te gebruiken. Het taboe om hulp te vragen moet de wereld uit en hulp moet voor iedereen toegankelijk worden gemaakt en zondig aangereikt worden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Sinds 2005 doet het Nibud onderzoek naar de financiële situatie van Nederlanders. Het onderzoek vindt om de drie jaar opnieuw plaats, om zo de ontwikkeling in de resultaten te kunnen volgen. In het huidige onderzoek zoomen we in op financiële problemen van huishoudens.

1.2 Doel onderzoek

Het Nibud wil inzicht verschaffen in de financiële problemen die Nederlandse huishoudens ondervinden. Hierbij kijken we in het bijzonder naar:

- welke betalingsproblemen Nederlandse huishoudens hebben;
- wat de ernst is van deze betalingsproblemen;
- welke groepen huishoudens meer en welke minder financiële problemen hebben;
- of de juiste groepen de weg weten te vinden naar hulpverlening.

1.3 Leeswijzer

Voor dit onderzoek zijn 2.558 Nederlanders in de leeftijd van 18 tot 75 jaar ondervraagd via een online vragenlijst. Deze groep is representatief voor alle Nederlanders in deze leeftijdsgroep wat betreft leeftijd, geslacht en regio. Degenen die geen zelfstandig huishouden voeren, bijvoorbeeld omdat ze bij de ouders wonen, zijn niet meegenomen. De onderzoeksopzet staat beschreven in bijlage 1. De achtergrondkenmerken van de ondervraagden staan in bijlage 2.

In deze rapportage staan de belangrijkste resultaten van het onderzoek; alleen significante resultaten zijn weergegeven. Dit betekent dat als er een achtergrondkenmerk zoals leeftijd vermeld staat, die specifieke groep daadwerkelijk afwijkt van het gemiddelde in Nederland. In principe zijn in de kruisingen alleen analyses meegenomen waarbij de groep groter dan 50 is, omdat dit een betrouwbaarder weerspiegeling van de Nederlandse bevolking geeft. Als de groep kleiner is, dan is dat vermeld.

De percentages zijn afgerond op hele cijfers. Bij het optellen van percentages worden de nauwkeurige cijfers gebruikt. Vanwege de afrondingen kan het voorkomen dat de uitkomst een procent afwijkt van de optelling van hele percentages. Een totaal komt dan niet uit op 100 procent, maar op bijvoorbeeld 99 of 101 procent.

Vergelijkingen eerdere jaren

Wanneer mogelijk zijn de resultaten van dit onderzoek vergeleken met die van de jaren 2005, 2009, 2012 en 2015. De vergelijkingen met voorgaande jaren staan in de tekst cursief weergegeven.

Vergelijking naar achtergrondkenmerken

Op basis van multivariate analyses beschrijven we hoe bepaald gedrag van respondenten varieert naar verschillende achtergrondkenmerken. Er is gekeken naar:

- geslacht;
- inkomen;³
 - laag inkomen: zonder partner < € 1.250 en met partner < € 2.500
 - midden inkomen: zonder partner € 1.250–€ 2.000 en met partner € 2.500–€ 4.000

³ Dit zijn andere categorieën dan in 2012 en 2015 zijn gebruikt, omdat rekening is gehouden met verandering in modaal inkomen. Hierdoor kunnen vergelijkingen met voorgaande jaren niet een op een gemaakt worden.

- hoog inkomen: zonder partner > € 2.000 en met partner > € 4.000
- leeftijd: 18 tot 35 jaar, 35 tot 45 jaar, 45 tot 55 jaar, 55 tot 65 jaar en 65-plusser;
- huishoudsituatie: alleenstaand of met partner, met of zonder kinderen;
- woonsituatie: koopwoning of huurwoning;
- opleidingsniveau: laag, middelbaar of hoog opgeleid;
- dagbesteding: werkend (loondienst of zzp'er), gepensioneerd, uitkeringsgerechtigd of niet-werkend;
- mate waarin iemand zelf ervaart rond te kunnen komen: van (zeer) moeilijk tot (zeer) gemakkelijk;
- roodstaan;
- negatieve bestedingsruimte: wanneer iemand een gebeurtenis heeft meegemaakt waardoor het inkomen is gedaald of de uitgaven zijn gestegen.

Alleen als het verschil tussen groepen respondenten significant is, is dit benoemd. Omdat het exploratief onderzoek is, is er een significantieniveau van $p < 0.01$ gehanteerd.

2. Rondkomen

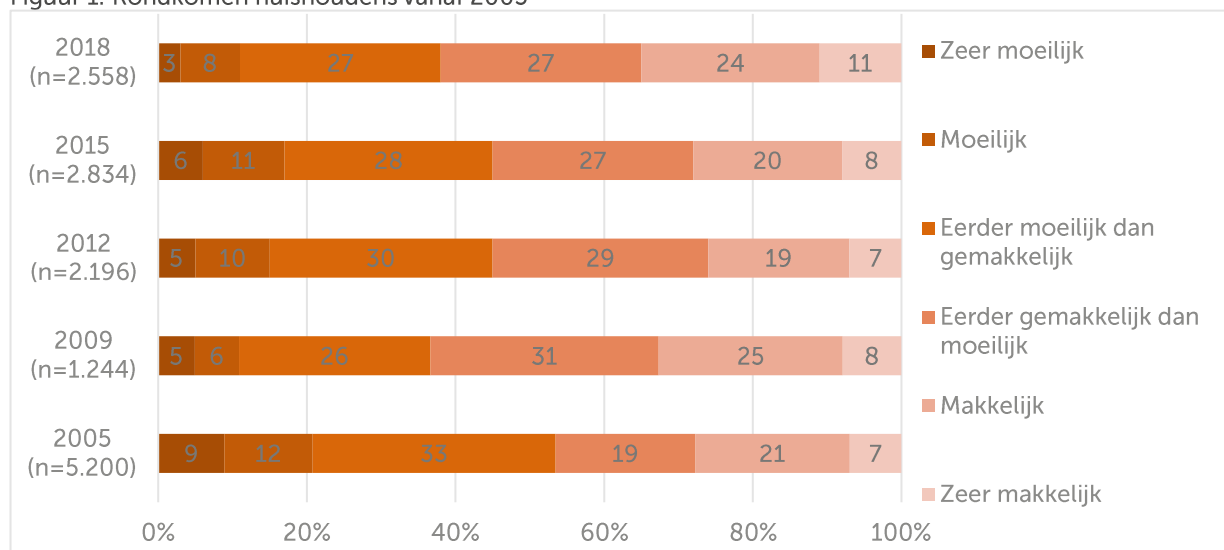
Van de respondenten geeft 38 procent aan moeilijk rond te komen. Dit is een daling ten opzichte van 2012 en 2015; toen kwam 45 procent van de respondenten moeilijk rond. Vooral uitkeringsgerechtigden, alleenstaanden met kinderen en huishoudens uit lage inkomensgroepen komen moeilijk rond. Redenen die hiervoor genoemd worden, zijn:

- uitgaven stijgen terwijl inkomsten gelijk blijven;
- de vaste lasten zijn te hoog;
- de inkomsten zijn te laag.

2.1 Rondkomen

Figuur 1 geeft een overzicht van de mate waarin respondenten zeggen maandelijks te kunnen rondkomen, van 'zeer moeilijk' tot 'zeer gemakkelijk'. 62 procent van de respondenten komt makkelijk en 38 procent komt moeilijk rond. 11 procent van de respondenten geeft aan (zeer) moeilijk rond te komen.

Figuur 1: Rondkomen huishoudens vanaf 2005

In 2012 en 2015 kwam 45 procent van de respondenten 'zeer moeilijk' tot 'eerder moeilijk dan makkelijk' rond, in 2018 is dit percentage gedaald naar 38 procent.

Respondenten die vaker dan gemiddeld (38 procent) moeite hebben met rondkomen, zijn eerder:

- 45 tot 55-jarigen (44 procent) dan 65-plussers (31 procent);
- huurders (53 procent) dan huiseigenaren (26 procent);
- alleenstaanden met kinderen (65 procent) en alleenstaanden zonder kinderen (48 procent) dan gezinnen met kinderen (33 procent) en gezinnen zonder kinderen (29 procent);
- uitkeringsgerechtigden (65 procent) dan werkenden in loondienst (32 procent), gepensioneerden (28 procent) en studenten (26 procent);
- huishoudens met een laag inkomen (59 procent) dan huishoudens met een midden inkomen (34 procent) en huishoudens met een hoog inkomen (22 procent);
- huishoudens die maandelijks roodstaan (77 procent) dan huishoudens die nooit rood staan (30 procent);
- huishoudens die een gebeurtenis met negatieve financiële gevolgen hebben meegemaakt (55 procent) dan huishoudens die zoiets niet hebben meegemaakt (33 procent).

Tabel 1 gaat dieper in op de soorten uitkeringen die respondenten ontvangen en geeft een vergelijking met 2015. Vooral respondenten met een bijstandsuitkering hebben moeite met rondkomen, gevolgd door die met een arbeidsongeschiktheidsuitkering.

De top 3 is gelijk gebleven, maar alle groepen hebben minder moeite met rondkomen. Bijstandsgerechtigden, arbeidsongeschikten en werklozen met een uitkering komen allemaal makkelijker rond dan in 2015. Alleen zzp'ers en fulltime werkenden komen nog net zo moeilijk rond als in 2015.

Tabel 1: Rondkomen naar werksituatie

	Moeilijk rondkomen 2015 (%) (n=1.444)	Moeilijk rondkomen 2018 (%) (n=2.558)
Bijstandsgerechtigd	85	70
Arbeidsongeschikt	75	66
Werkloos met uitkering	74	58
Huisman/vrouw	59	40
Ondernemer, zzp'er	37	40
Werkend parttime	48	38
Werkend fulltime	30	28
Gepensioneerd	35	28
Student	44	26
Gemiddeld	45	38

In tabel 2 is te zien dat zowel werkenden, uitkeringsgerechtigden als gepensioneerden nu minder vaak aangeven moeilijk rond te komen dan in 2012 en 2015. Het percentage uitkeringsgerechtigden dat zegt moeilijk rond te komen, is gedaald van 76 procent in 2015, naar 65 procent in 2018.

Tabel 2: Moeilijk rondkomen naar werksituatie door de jaren heen

Moeilijk rondkomen naar dagactiviteit	2005 (%)	2009 (%)	2012 (%)	2015 (%)	2018 (%)
Werkend (incl. zzp'ers)	48	30	41	36	33
Uitkering	61	72	69	76	65
Pensioen	33	30	29	35	28
Totaal	54	37	44	46	38

2.2 Reden moeilijk rondkomen

Aan de respondenten die aangeven dat zij moeilijk rondkomen, is gevraagd wat volgens hen daarvan de reden is (tabel 3). De redenen die het meest genoemd worden, zijn:

- uitgaven stijgen en inkomsten blijven gelijk;
- hoge vaste lasten;
- weinig inkomsten;
- inkomensdaling.

Tabel 3: Redenen dat respondenten moeilijk rondkomen (meerdere antwoorden mogelijk)

	2015 (%) (n=1.287)	2018 (%) (n=966)
Uitgaven stijgen en inkomsten blijven gelijk	40	40
Door hoge vaste lasten	35	37
Weinig inkomsten	38	32
Als gevolg van inkomensdaling	27	26

Ziekte (hogere kosten als gevolg van de ziekte)	18	20
Schulden	18	16
Omdat ik mijn geld te makkelijk uitgeef	6	10
Wegvallen van subsidies (van het Rijk en/of gemeentelijke subsidies)	12	9
Doordat mijn partner te makkelijk geld uitgeeft	3	6
Anders	5	1

Het aantal respondenten dat moeilijk rondkomt door te weinig inkomsten, is in 2018 lager dan in 2015.

3. Lenen en roodstaan

Van de respondenten heeft 34 procent een of meer leningen. Dit percentage is lager dan in 2015; toen had 43 procent van de respondenten een of meer leningen. Hoge inkomensgroepen, 18- tot 35-jarigen, zzp'ers en huishoudens die een gebeurtenis hebben meegemaakt met negatieve financiële gevolgen, hebben vaker een lening. In 2015 hadden juist respondenten in de lage inkomensgroepen een lening. 39 procent van de respondenten stond het afgelopen jaar weleens rood: 3 procent wekelijks en 13 procent maandelijks. Ten opzichte van 2015 is dit percentage gedaald; toen stond 49 procent weleens rood: 6 procent wekelijks en 17 procent maandelijks. Het aantal respondenten dat nooit rood staat, steeg van 36 procent in 2005 naar 61 procent in 2018.

3.1 Lenen

Van de respondenten heeft 34 procent een of meer leningen of schulden (de hypotheekschuld is niet meegenomen). De meest voorkomende leningen zijn:

- lening bij bank of financieringsmaatschappij (14 procent);
- roodstand op de betaalrekening (11 procent).

Tabel 1: Leningen

	2012 (%) (n=2.196)	2015 (%) (n=2.834)	2018 (%) (n=2.558)
Geen leningen	53	53	63
Lening bank of financieringsmaatschappij	18	16	14
Roodstand op betaalrekening	22	20	11
Lening bij familie, kennissen of vrienden	10	8	6
Studieschuld	7	9	5
Iets gekocht op afbetaling	5	5	5
Via private lease een product aangeschaft*	-	-	3
Schuld op creditcard	8	8	3
Lening bij postorderbedrijf/online winkel	4	4	2
Lening via werkgever	1	1	1
Afbetalingsregeling*	10	9	-
Anders	1	1	1
Weet ik niet	5	1	1
Wil ik niet zeggen	4	3	2

* Deze antwoordopties waren er in sommige jaren niet.

In 2015 had 43 procent van de respondenten een of meer leningen, tegen 34 procent in 2018. Oorzaken hiervan zijn:

- in 2015 had 20 procent van de respondenten een roodstand op de betaalrekening, tegen 11 procent in 2018;
- in 2015 had 9 procent van de respondenten een studieschuld, tegen 5 procent in 2018;
- in 2015 had 8 procent van de respondenten een schuld op de creditcard, tegen 3 procent in 2018.

Van de respondenten die aangeven een lening te hebben, hebben de meesten één lening (67 procent); 20 procent heeft er twee en 9 procent heeft drie leningen. De rest (3 procent) heeft meer dan drie leningen.

De volgende respondenten hebben vaker dan gemiddeld (34 procent) een lening:

- mannen (37 procent) vergeleken met vrouwen (31 procent)*;
- 18- tot 35-jarigen (52 procent) vergeleken met 55- tot 65-jarigen (27 procent) en 65-plussers (21 procent);

- hoger opgeleiden (38 procent) en middelbaar opgeleiden (37 procent) vergeleken met lager opgeleiden (25 procent)*;
- respondenten in loondienst (40 procent), zzp'ers (47 procent) en studenten (62 procent) vergeleken met gepensioneerden (22 procent) en overige niet-werkenden (29 procent)*;
- hoge inkomensgroepen (43 procent) vergeleken met lage inkomensgroepen (34 procent);
- respondenten die moeilijk rondkomen (47 procent) vergeleken met respondenten die makkelijk rondkomen (26 procent);
- huishoudens die een gebeurtenis hebben meegemaakt met negatieve financiële gevolgen (46 procent) vergeleken met huishoudens die dat niet hebben meegemaakt (31 procent).

* *Marginaal significant bij een significantieniveau tussen de 0.01 en 0.05.*

We hebben ook gekeken naar het hebben van leningen in relatie tot het inkomen van de respondenten (zie tabel 5). Vooral respondenten met lage inkomens geven aan geen leningen te hebben. Ook hebben ze significant minder vaak een lening lopen bij een bank of financieringsmaatschappij. Respondenten met een middeninkomen hebben relatief weinig leningen bij familie, kennissen of vrienden of een studieschuld. Respondenten met hoge inkomens hebben significant vaker leningen, onder andere omdat zij vaker via private lease een product hebben aangeschaft.

Dat lage inkomensgroepen minder vaak een lening hebben, komt waarschijnlijk doordat kredietverstrekkers nu scherpere acceptatieprocedures hanteren voor het afsluiten van een persoonlijke lening⁴.

Tabel 5: Leningen en schulden op moment van afname vragenlijst (n=1.971)

	Lage inkomens (%)	Midden inkomens (%)	Hoge inkomens (%)
Geen leningen	64	62	56
Lening bank of financieringsmaatschappij	11	18	18
Roodstand op betaalrekening	12	13	11
Lening bij familie, kennissen of vrienden	8	6	7
Studieschuld	7	4	7
Iets gekocht op afbetaling	5	6	6
Via private lease een product aangeschaft	1	3	8
Schuld op creditcard	3	4	4
Lening bij postorderbedrijf/ online winkel	3	3	1
Lening via werkgever	<1	1	2
Anders	1	1	1
Weet ik niet	1	<1	1
Wil ik niet zeggen	1	<1	1

In 2018 hebben meer respondenten met een laag inkomen een lening lopen dan in 2015 (47 procent in 2015 tegen 64 procent nu). Bij respondenten met een middeninkomen nam het percentage ook toe, maar in mindere mate (53 procent in 2015 tegen 62 procent nu).

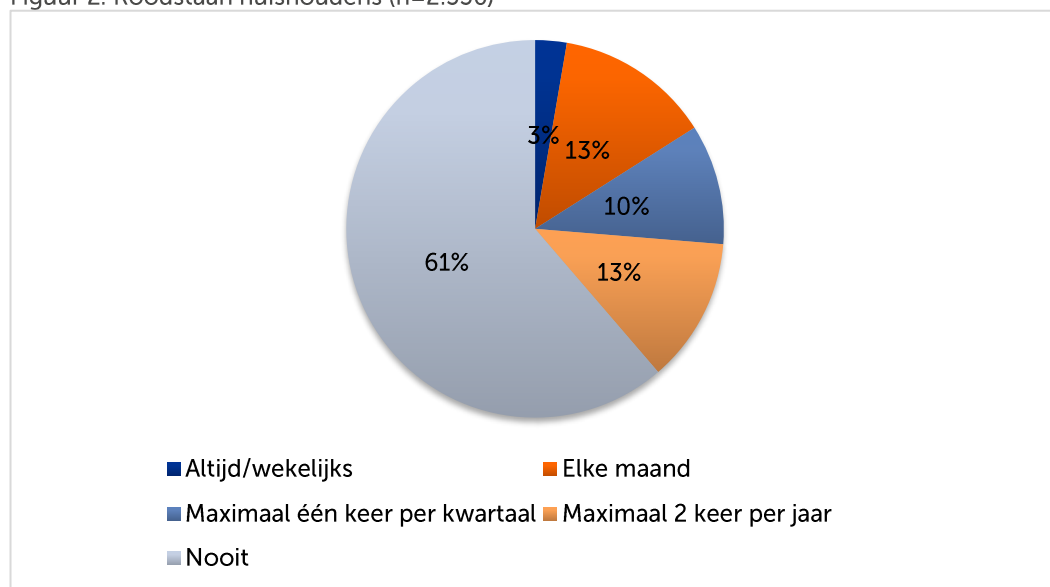
3.2 Rood staan

Van de respondenten stond 39 procent het afgelopen jaar rood (figuur 2): 3 procent altijd of wekelijks en 13 procent maandelijks.

In 2015 stond 49 procent van de respondenten rood: 6 procent altijd of wekelijks en 17 procent maandelijks.

⁴ Van der Werf, M. & Warnaar, M. (2018). Een persoonlijke lening: keuzes en ervaringen van consumenten. Nibud.

Figuur 2: Roodstaan huishoudens (n=2.550)

In tabel 6 is te zien dat steeds meer respondenten aangeven nooit rood te staan in vergelijking met de jaren 2005, 2009, 2012 en 2015.

Tabel 6: Roodstaan door de jaren heen

Roodstaan	2005 (%)	2009 (%)	2012 (%)	2015 (%)	2018 (%)
Staat nooit rood	36	47	50	51	61

Naar achtergrondkenmerken

De volgende respondenten staan vaker dan gemiddeld (16 procent) wekelijks of maandelijks rood:

- zzp'ers (23 procent) en uitkeringsgerechtigden (22 procent) vergeleken met gepensioneerden (9 procent) en overige niet-werkenden (11 procent)*;
- huishoudens die moeilijk rondkomen (33 procent) vergeleken met huishoudens die makkelijk rondkomen (6 procent);
- huishoudens die een negatieve gebeurtenis hebben meegemaakt (24 procent) vergeleken met huishoudens die dat niet hebben meegemaakt (14 procent)*.

* Marginaal significant bij een significantieniveau tussen de 0.01 en 0.05.

3.2.1 Reden om niet rood te kunnen staan

Van de respondenten die aangeven nooit rood te staan, zegt 53 procent wel rood te kunnen staan, 37 procent kan niet rood staan en 11 procent weet dit niet. Aan de respondenten die niet rood kunnen staan, is gevraagd wat daarvan de reden is.

Tabel 7: Reden om niet rood te kunnen staan (n=292)

	(%)
Daar heb ik zelf voor gekozen	85
Ik wil niet bij het BKR geregistreerd staan	12
De bank geeft daar geen toestemming voor	13
Anders	<1

4. Betalingsproblemen

Net als in 2015 heeft een op de vijf respondenten betalingsproblemen. Bij 11 procent gaat het om lichte betalingsproblemen en 10 procent heeft ernstige betalingsproblemen. Mannen, respondenten in de leeftijd 18 tot 35 en 35 tot 45 jaar, respondenten met kinderen, respondenten met een hoog inkomen en huurders hebben vaker een ernstig betalingsprobleem.

4.1 Soorten betalingsproblemen

Van de respondenten heeft 43 procent in de afgelopen twaalf maanden minimaal een van de betalingsproblemen gehad uit tabel 8. Hiervan heeft 15 procent één, 7 procent twee en 5 procent drie betalingsproblemen gehad. De overige 16 procent heeft vier of meer betalingsproblemen gehad in het afgelopen jaar. 57 procent van de respondenten zegt geen van deze betalingsproblemen te hebben gehad in het afgelopen jaar.

In 2015 zei 37 procent van de respondenten minimaal een van de betalingsproblemen gehad te hebben in de afgelopen twaalf maanden. Daarvan had 10 procent één, 8 procent twee, 5 procent drie en 14 procent meer dan vier betalingsproblemen gehad. Het percentage respondenten met betalingsproblemen is nu dus hoger dan in 2015.

De drie meest voorkomende betalingsproblemen zijn:

- rekeningen te laat betaald (33 procent);
- een aanmaning ontvangen (18 procent);
- afbetalingsregelingen getroffen (17 procent).

Tabel 8: Frequentie betalingsproblemen naar type betalingsprobleem in het afgelopen jaar (n=2.558) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Nooit (%)	Soms (%)	Regelmatig (%)
Rekeningen te laat betaald	67	26	6
Een aanmaning ontvangen	82	12	6
Afbetalingsregelingen getroffen	84	10	6
Weigering van een automatische incasso	85	10	5
Geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen	85	9	7
Brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen	89	6	5
De huur/hypotheek meer dan 10 dagen te laat betaald	90	6	4
Een creditcardschuld van meer dan 500 euro	90	4	6
Aangemeld bij CAK vanwege achterstanden bij de zorgverzekering	94	3	3
Loonbeslag gelegd op het salaris	94	3	4
Een voorschot op het salaris gevraagd	94	3	3
Energie afgesloten door te laat betalen	95	2	3

In tabel 9 staan de betalingsproblemen die voorkomen vanaf 2005 tot 2018. De lege vakken betekenen dat respondenten in dat jaar niet voor die antwoordcategorie konden kiezen. Een aanmaning ontvangen komt relatief steeds minder vaak voor. Rekeningen te laat betalen, loonbeslag gelegd op salaris, voorschot op salaris gevraagd en energie afgesloten vanwege te laat betalen, komen daarentegen relatief steeds vaker voor.

Tabel 9: Betalingsproblemen ten opzichte van voorgaande jaren

	2005 (%)	2009 (%)	2012 (%)	2015 (%)	2018 (%)
Rekeningen te laat betaald	-	25	31	26	32
Een aanmaning ontvangen	29	21	25	22	18
Geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen	27	16	18	18	16
Weigering van een automatische incasso	18	13	17	16	15
Afbetalingsregelingen getroffen	-	-	-	-	16
Brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen	-	-	-	-	11
De huur/hypotheek meer dan 10 dagen te laat betaald	10	8	11	10	10
Creditcardschuld van meer dan 500 euro	-	-	-	-	10
Loonbeslag gelegd op salaris	-	2	4	6	7
Aangemeld bij CAK vanwege achterstanden zorgverzekering	-	-	-	-	6
Voorschot op salaris aangevraagd	-	-	3	5	6
Energie afgesloten vanwege te laat betalen	-	1	3	4	5

4.2 Ernst betalingsproblemen

Sommige betalingsproblemen zijn ernstiger dan andere. In dit rapport onderscheiden we lichte en ernstige betalingsproblemen.

4.2.1 Lichte betalingsproblemen

Wanneer huishoudens minimaal een van de onderstaande betalingsproblemen met bijbehorende frequentie hebben meegemaakt in de afgelopen twaalf maanden, hebben zij een licht betalingsprobleem:

- een enkele keer de huur/hypotheek meer dan tien dagen te laat betaald;
- regelmatig een aanmaning ontvangen;
- regelmatig geen geld meer kunnen opnemen/niet meer kunnen pinnen;
- regelmatig weigering van een automatische incasso;
- een enkele keer een voorschot op het salaris gevraagd;
- brieven van incassobureau of deurwaarder ontvangen;
- regelmatig een creditcardschuld van meer dan 500 euro;
- regelmatig afbetalingsregelingen getroffen.

Deze definitie is toegepast op de gegevens van tabel 8 (zie paragraaf 4.1). Hieruit blijkt dat 11 procent van de respondenten lichte betalingsproblemen heeft.

Respondenten die vaker dan gemiddeld (11 procent) lichte betalingsproblemen hebben, zijn eerder:

- huurders (15 procent) dan huiseigenaren (8 procent)*;
- middelbaar opgeleiden (13 procent) dan laag opgeleiden (8 procent)*;
- alleenstaanden met kinderen (16 procent) en alleenstaanden zonder kinderen (15 procent) dan gezinnen zonder kinderen (8 procent);
- huishoudens die maandelijks rood staan (28 procent) dan huishoudens die nooit rood staan (6 procent);
- huishoudens die moeilijk rondkomen (22 procent) dan huishoudens die makkelijk rondkomen (5 procent);
- huishoudens die een gebeurtenis hebben meegemaakt met negatieve financiële gevolgen (17 procent) dan huishoudens die dat niet hebben meegemaakt (10 procent).

4.2.2 Ernstige betalingsproblemen

Wanneer huishoudens minimaal een van onderstaande betalingsproblemen met bijbehorende frequentie hebben meegemaakt in de afgelopen twaalf maanden, hebben zij een ernstig betalingsprobleem:

- regelmatig de huur/hypotheek meer dan tien dagen te laat betaald;
- energie afgesloten door te laat betalen;
- loonbeslag gelegd op het salaris;
- regelmatig een voorschot op het salaris gevraagd;
- aangemeld bij CAK vanwege achterstanden bij de zorgverzekering.

Deze definitie is toegepast op de gegevens van tabel 8 (zie paragraaf 4.1). Hieruit blijkt dat 10 procent van de respondenten ernstige betalingsproblemen heeft.

Respondenten die vaker dan gemiddeld (11 procent) ernstige betalingsproblemen hebben, zijn eerder:

- mannen (15 procent) dan vrouwen (6 procent);
- 18- tot 35-jarigen (26 procent) en 35- tot 45-jarigen (12 procent) dan 45- tot 55-jarigen (8 procent), 55- tot 65-jarigen (5 procent) en 65-plussers (2 procent);
- huurders (12 procent) dan huiseigenaren (8 procent);
- alleenstaanden met kinderen (19 procent) en gezinnen met kinderen (15 procent) dan gezinnen zonder kinderen (6 procent);
- huishoudens met een hoog inkomen (18 procent) dan huishoudens met een midden inkomen (8 procent);
- huishoudens die maandelijks rood staan (31 procent) dan huishoudens die nooit rood staan (6 procent);
- huishoudens die moeilijk rondkomen (19 procent) dan huishoudens die gemakkelijk rondkomen (5 procent).

4.2.3 Geen betalingsproblemen

Van de respondenten heeft 79 procent geen (lichte of ernstige) betalingsproblemen. Gepensioneerden (91 procent), huiseigenaren (84 procent) en respondenten met een midden inkomen (79 procent) hebben het vaakst geen betalingsproblemen.

4.3 Vergelijking met 2015

In 2015 vroegen we nog niet naar de creditcardschuld en naar afbetalingsregelingen. Om de resultaten toch te kunnen vergelijken, hebben we gekeken wat in 2018 het percentage respondenten is met een licht betalingsprobleem, met uitzondering van eerdergenoemde betalingsproblemen. Deze vergelijking - op basis van leeftijd en inkomen - staat in tabel 10.

Op basis van bovenstaande definitie, had in 2015 12 procent van de respondenten een licht betalingsprobleem, tegen 9 procent in 2018. Bij alle leeftijds- en inkomensgroepen nam het percentage respondenten met een licht betalingsprobleem af.

Net als nu had in 2015 10 procent van de respondenten een ernstig betalingsprobleem. Onder de respondenten uit de hoge inkomensgroepen nam het percentage met een ernstig betalingsprobleem flink toe, van 9 procent in 2015 naar 18 procent in 2018. Hetzelfde gebeurde bij respondenten in de leeftijd van 18 tot 35 jaar. In 2015 had 17 procent van deze groep een ernstig betalingsprobleem, tegen 26 procent nu.

In 2015 had 22 procent van de respondenten betalingsproblemen, waarvan 12 procent lichte en 10 procent ernstige. In 2018 zijn deze percentages nagenoeg hetzelfde. 19 procent van de respondenten heeft betalingsproblemen, waarvan 9 procent lichte en 10 procent ernstige.

Tabel 10: Achtergrondkenmerken gekruist met betalingsproblemen

	Lichte betalings- problemen (2015) (n=1.444) (%)	Lichte betalings- problemen (definitie 2015) (2018) (n=2.558) (%)	Ernstige betalings- problemen (2015) (n=1.444) (%)	Ernstige betalings- problemen (2018) (n=2.558) (%)
18-tot 35-jarigen	13	10	17	26
35- tot 45-jarigen	11	10	13	12
45-tot 55-jarigen	12	10	6	8
55-tot 65-jarigen	12	9	5	5
65-plussers	3	5	4	2
Laag inkomen	15	14	12	11
Midden inkomen	9	9	9	8
Hoog inkomen	6	5	9	18
Gemiddeld	12	9	10	10

5. Rekeningen te laat betaald

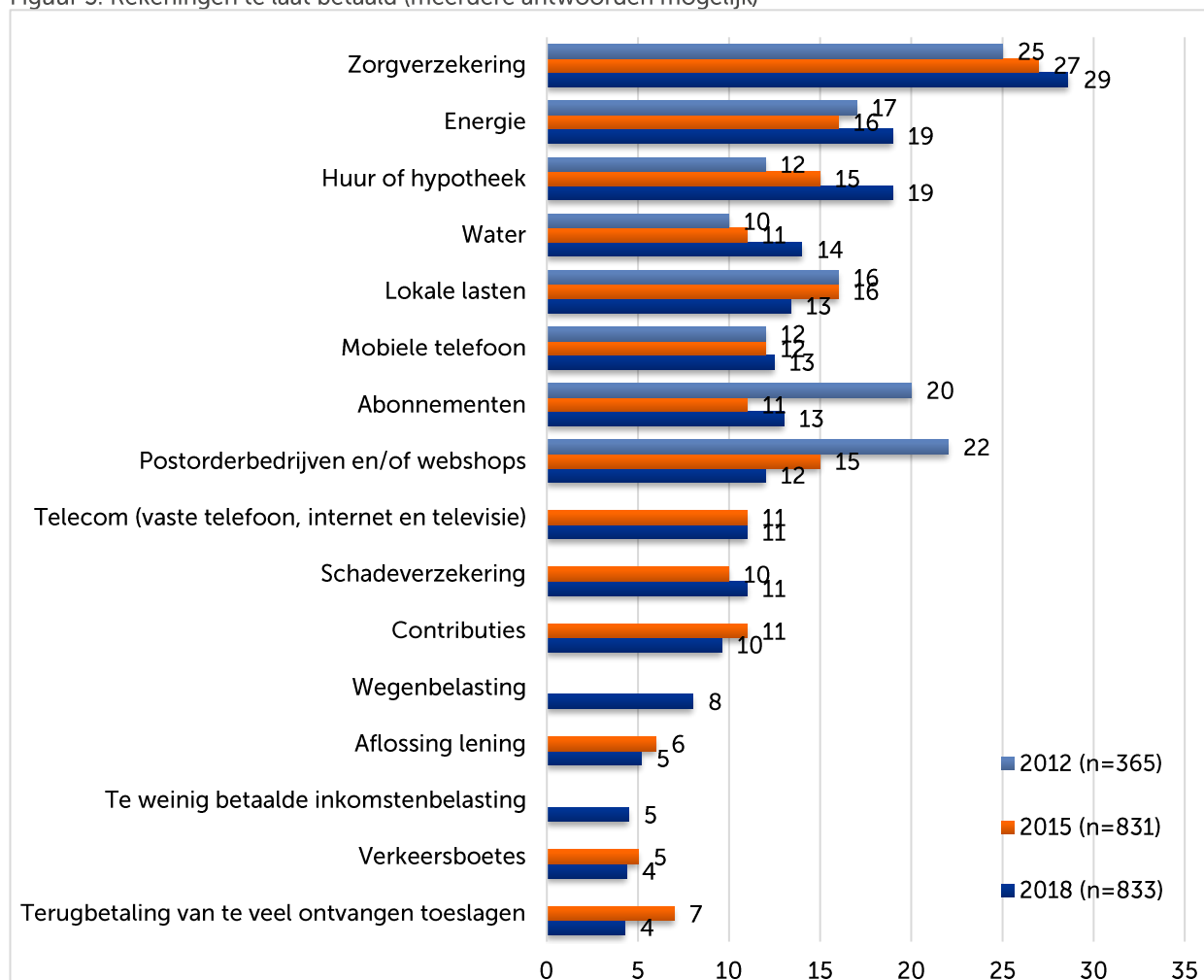
Het betalingsprobleem dat het meest voorkomt, is een rekening die te laat wordt betaald (32 procent van de respondenten overkwam dat het afgelopen jaar). Dit is een toename ten opzichte van 2015; toen ging het om 26 procent van de respondenten. De rekening van de zorgverzekering blijft het vaakst liggen, gevolgd door die van het energiebedrijf en de huur of hypotheek. Opvallend is respondenten dezelfde top 3 noemen wanneer hen gevraagd wordt welke rekening zij bij achterstanden als eerste nog wél zouden betalen.

5.1 Soort rekening

Van alle genoemde betalingsproblemen, komt het te laat betalen van rekeningen het meest voor. Vooral de zorgverzekering wordt te laat betaald (29 procent), gevolgd door de energierekening (19 procent) en de huur of hypotheek (19 procent). Binnen de uitgavenpost huur en hypotheek, blijkt dat 26 procent van de huurders de huur te laat heeft betaald, en 13 procent van de huiseigenaren de hypotheek.

In figuur 3 is er een vergelijking gemaakt met de jaren 2012 en 2015. Betalingsachterstanden bij de zorgverzekering namen toe, net als die bij de huur of hypotheek en het waterleidingbedrijf. In 2018 hebben minder respondenten dan in 2012 en 2015 een achterstand op abonnementen en bij postorderbedrijven en/of webshops.

Figuur 3: Rekeningen te laat betaald (meerdere antwoorden mogelijk)

5.2 Frequentie te laat betalen

Van de respondenten heeft 32 procent soms of regelmatig rekeningen te laat betaald in het afgelopen jaar. 26 procent van hen zegt dat dat soms gebeurde en bij 6 procent gebeurde dat regelmatig.

Wat respondenten verstaan onder 'soms' dan wel 'regelmatig', verschilt per individu. Daarom is de respondenten ook gevraagd om getalsmatig aan te geven hoe vaak rekeningen te laat werden betaald het afgelopen jaar. In tabel 11 is te zien dat respondenten die zeggen dat zij rekeningen 'soms' te laat betaalden, daar over het algemeen één tot vier keer per jaar mee bedoelen. Respondenten die zeggen dat dat 'regelmatig' gebeurde, bedoelen daar over het algemeen vijf tot twaalf keer per jaar mee.

Tabel 11: Hoe vaak te laat betaald in getallen (n=833)

	Soms (%)	Regelmatig (%)
Eén of twee keer per jaar	47	5
Drie of vier keer per jaar	31	17
Vijf tot negen keer per jaar	13	26
Minstens één keer per maand	5	47
Weet ik niet	4	5

Op basis van deze informatie is dieper ingaan op de vraag welke rekeningen huishoudens te laat betalen. Respondenten die regelmatig rekeningen te laat betalen, laten vaker de rekening liggen voor de mobiele telefoon, telecommunicatie en schadeverzekering.

Tabel 12: Soort rekening naar soms of regelmatig rekeningen te laat betalen (n=833) (meerdere antwoorden mogelijk)

	Soms rekeningen te laat betaald (%)	Regelmatig rekeningen te laat betaald (%)
Zorgverzekering	<u>24</u>	<u>52</u>
Huur of hypotheek	<u>14</u>	<u>41</u>
Energie	<u>15</u>	<u>39</u>
Water	<u>10</u>	<u>31</u>
Lokale lasten	<u>11</u>	<u>27</u>
Mobiele telefoon	<u>10</u>	<u>24</u>
Telecom (vaste telefoon, internet en televisie)	<u>8</u>	<u>24</u>
Schadeverzekering	<u>8</u>	<u>24</u>
Postorderbedrijven en/of webshops	<u>11</u>	<u>17</u>
Wegenbelasting	<u>6</u>	<u>17</u>
Abonnementen	<u>12</u>	<u>15</u>
Aflossing lening	<u>3</u>	<u>13</u>
Contributies	<u>10</u>	<u>9</u>
Terugbetaling van te veel ontvangen toeslagen	<u>3</u>	<u>10</u>
Te weinig betaalde inkomstenbelasting	4	6
Verkeersboetes	4	6

* *Onderstreept wijkt significant af van het groepsgemiddelde.*

Respondenten die vaker dan gemiddeld soms of regelmatig (33 procent) rekeningen te laat betalen, zijn eerder:

- mannen (38 procent) dan vrouwen (27 procent);

- 18- tot 35-jarigen (43 procent), 35- tot 45-jarigen (35 procent) en 45- tot 55-jarigen (36 procent) dan 55- tot 65-jarigen (27 procent) en 65-plussers (21 procent);
- zzp'ers (49 procent), werkenden (37 procent) en uitkeringsgerechtigden (37 procent) dan gepensioneerden (20 procent) en overige niet-werkenden (26 procent);
- huishoudens met hoog inkomen (37 procent);
- huishoudens die maandelijks rood staan (66 procent) en huishoudens die soms rood staan (42 procent) dan huishoudens die nooit rood staan (21 procent);
- huishoudens die moeilijk rondkomen (51 procent) dan huishoudens die makkelijk rondkomen (21 procent);
- huishoudens die een negatieve financiële gebeurtenis hebben meegemaakt (48 procent) dan huishoudens die dan niet hebben meegemaakt (28 procent).

In 2015 betaalde 26 procent van de huishoudens soms of regelmatig de rekening te laat in het afgelopen jaar.

Respondenten die vaker dan gemiddeld regelmatig (7 procent) rekeningen weleens te laat betalen, zijn eerder:

- 18- tot 35-jarigen (11 procent) dan 65-plussers (2 procent);
- huishoudens met een hoog inkomen (9 procent);
- huishoudens die maandelijks rood staan (22 procent) dan huishoudens die soms rood staan (5 procent) en huishoudens die nooit rood staan (3 procent);
- huishoudens die moeilijk rondkomen (13 procent) dan huishoudens die makkelijk rondkomen (2 procent);
- huishoudens die een negatieve financiële gebeurtenis hebben meegemaakt (15 procent) dan huishoudens die dan niet hebben meegemaakt (4 procent).

In 2015 betaalde 10 procent van de huishoudens regelmatig de rekening te laat in het afgelopen jaar.

5.3 Huishoudens met lichte en ernstige betalingsproblemen

Er is maar weinig verschil in het soort rekeningen dat door respondenten met lichte respectievelijk ernstige betalingsproblemen het vaakst te laat wordt betaald. Een uitzondering is de schadeverzekering; die staat alleen bij respondenten met ernstige betalingsproblemen in de top 6.

Respondenten met lichte betalingsproblemen betalen het vaakst te laat:

- zorgverzekering (36 procent);
- huur of hypotheek (30 procent);
- energie (23 procent);
- lokale lasten (20 procent);
- water (17 procent);
- mobiele telefoon (16 procent).

Huishoudens met ernstige betalingsproblemen betalen het vaakst te laat:

- zorgverzekering (43 procent);
- huur of hypotheek (33 procent);
- energie (29 procent);
- water (25 procent);
- mobiele telefoon (22 procent);
- schadeverzekering (20 procent).

5.4 Acties bij achterstanden

We vroegen de respondenten ook naar de hoogte van de achterstanden op het moment dat zij de vragenlijst invulden, in plaats van in het afgelopen jaar. 68 procent van de respondenten geeft aan geen betalingsachterstanden te hebben op dit moment.

Het is interessant om te kijken welke acties huishoudens ondernemen wanneer zij een betalingsachterstand oplopen (zie tabel 13). 22 procent van de respondenten zegt spaargeld te hebben gebruikt of te hebben bezuinigd. 19 procent heeft rood gestaan en 13 procent heeft geld geleend bij familie of vrienden. 13 procent heeft niets gedaan. Respondenten die voor antwoordcategorie 'anders' kiezen, zeggen vaak dat zij hebben gewacht op het vakantiegeld of een schuldhulpverleningstraject zijn ingegaan.

Zowel de respondenten met, als die zonder betalingsachterstanden op dit moment kiezen het vaakst voor bezuinigen, spaargeld gebruiken, rood staan en geld lenen bij familie/vrienden als acties wanneer zij een betalingsachterstand oplopen.

Tabel 23: Actie betalingsachterstanden (n=833)

	Momenteel geen achterstand (%)	Momenteel een achterstand (%)	Gemiddeld (%)
Bezuinigd	<u>20</u>	<u>30</u>	23
Spaargeld gebruikt	22	20	22
Rood gestaan	<u>16</u>	<u>25</u>	19
Geld geleend bij familie/vrienden	<u>10</u>	<u>18</u>	13
Niets	14	12	13
Direct betaald	<u>9</u>	<u><1</u>	6
Geld geleend bij een financiële instantie	<u>3</u>	<u>8</u>	5
Voorschot gevraagd op salaris/vakantiegeld	<u>3</u>	<u>6</u>	4
Betalingsregeling getroffen	<u>2</u>	<u>6</u>	3
Anders	2	3	2

* Onderstreept wijkt significant af van het groepsgemiddelde.

5.5 Prioriteit in soorten rekening

We vroegen de respondenten welke rekeningen zij als eerste zouden betalen, in het geval ze te weinig geld hebben om alle rekeningen te kunnen betalen (zie tabel 14).

Voor 76 procent van de respondenten is de hypotheek of huur duidelijk de belangrijkste rekening om als eerste te betalen. Hierna volgen energie en zorgverzekering met respectievelijk 57 en 50 procent. Deze resultaten zijn opvallend wanneer je ze vergelijkt met de rekeningen die daadwerkelijk te laat betaald worden. Ook al wil men deze rekeningen wel graag betalen bij te weinig geld, in de praktijk gebeurt dit niet.

Ook is er gekeken of er significante verschillen zijn tussen respondenten die de rekening weleens te laat betaald hebben in het afgelopen jaar en respondenten waarbij dit niet gebeurd is. Respondenten die de rekening weleens te laat betaald hadden, vonden over het algemeen rekeningen van energie en water minder belangrijk en die van de mobiele telefoon, contributies en postorderbedrijven en/of webshops belangrijker.

Tabel 14: Rekening die men *wel* wil betalen bij te weinig geld gekruist met huishoudens die rekeningen te laat betalen (n=1.183)

	Nooit de rekening te laat betaald (%)	Rekening te laat betaald (%)	Gemiddeld (%)
Huur of hypotheek	78	75	77
Energie	59	53	57
Zorgverzekering	51	48	50
Water	<u>27</u>	<u>21</u>	25
Zorgverleners	16	13	15
Lokale lasten	11	13	12
Telecom (vaste telefoon, internet en televisie)	9	11	10
Verkeersboetes	10	11	10
Aflossing lening	7	9	8
Schadeverzekering	7	8	7
Te weinig betaalde inkomstenbelasting	5	6	5
Terugbetaling van te veel ontvangen toeslagen	6	6	6
Wegenbelasting	5	6	5
Mobiele telefoon	<u>3</u>	<u>7</u>	4
Abonnementen	2	4	3
Contributies	<u>2</u>	<u>4</u>	2
Postorderbedrijven en/of webshop	<u>2</u>	<u>4</u>	2

* *Onderstreept wijkt significant af van het groepsgemiddelde.*

6. Hulp bij betalingsproblemen

Van de respondenten die lichte betalingsproblemen hebben, ontvangt 72 procent geen hulp bij het bijhouden van de administratie of het oplossen van schulden. Hetzelfde geldt voor 34 procent van de respondenten met ernstige betalingsproblemen. Van deze laatste groep weet 49 procent wel de weg naar de organisaties in de omgeving die hulp kunnen bieden; 40 procent zegt dit niet te weten, maar ze wel te kunnen vinden als dit nodig is. 11 procent van de respondenten met ernstige betalingsproblemen weet de hulpverlenende organisaties niet te vinden.

6.1 Hulp krijgen bij financiën

Van de respondenten met lichte betalingsproblemen, zegt 72 procent geen hulp te krijgen bij de financiële administratie of het oplossen van schulden (tabel 15). Van de respondenten met ernstige betalingsproblemen, zegt 34 procent geen hulp te krijgen.

Tabel 15: Hulp bij financiële administratie of het oplossen van schulden naar ernst betalingsproblemen (n=1.284)

	Geen betalings- problemen (%)	Lichte betalings- problemen (%)	Ernstige betalings- problemen (%)	Gemiddeld (%)
Nee	<u>89</u>	<u>72</u>	<u>34</u>	81
Ja, mijn ouders/familie/vrienden helpen mij	<u>2</u>	6	<u>15</u>	4
Ja, ik doe het samen met mijn partner	<u>4</u>	6	7	4
Ja, ik zit in een schuldregeling	<u>1</u>	<u>7</u>	<u>16</u>	3
Ja, van een vrijwilliger	<u>1</u>	2	<u>5</u>	1
Ja, ik zit in vrijwillig budgetbeheer	<u>1</u>	1	<u>15</u>	2
Ja, ik ga naar een financieel adviseur	<u>2</u>	2	<u>7</u>	2
Ja, ik maak gebruik van een accountant/boekhouder	2	<1	<u>6</u>	2
Ja, ik ga naar een belastingadviseur/belastinghulp	<u>1</u>	2	<u>4</u>	1
Nog niet, maar ik denk erover om met een budgetcoach aan de slag te gaan	<u><1</u>	<u>5</u>	2	1
Nog niet, maar ik sta op de wachtlijst van schuldhelpverlening	<u><1</u>	<u>2</u>	2	1

*onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde

6.2 Hulp bij schulden

Van de respondenten zegt 15 procent niet te weten bij welke organisaties ze terecht kunnen voor hulp bij persoonlijke problemen zoals schulden. 56 procent weet dit niet, maar denkt de organisaties te kunnen vinden als het nodig is; 29 procent weet de organisaties wel te vinden in de omgeving (tabel 16).

Naarmate de betalingsproblemen ernstiger zijn, weten meer respondenten de organisaties in hun omgeving te vinden. Van de respondenten met ernstige betalingsproblemen, weet 11 procent niet bij welke organisaties ze terecht kunnen voor hulp. Het percentage respondenten dat geen hulp denkt te kunnen vinden als dat nodig is, neemt af naarmate de betalingsproblemen ernstiger worden. Dit is logisch, omdat hulp in dat geval al nodig is, dus dan zijn zij er al naar op zoek gegaan. Toch zegt 40 procent van de respondenten met ernstige betalingsproblemen dat zij de hulpverlenende organisaties niet kunnen vinden, maar wel als ze die nodig

hebben. Dit is opvallend, omdat bij ernstige betalingsproblemen hulpverlening (waarschijnlijk) wel al nodig is. Deze respondenten zijn zich er dus niet van bewust niet dat ze hulpverlening nodig hebben.

Tabel 3: Hulp kunnen vinden naar ernst betalingsproblemen (n=1.284)

	Geen betalingsproblemen (%)	Lichte betalingsproblemen (%)	Ernstige betalingsproblemen (%)	Gemiddeld (%)
Ja, ik weet de organisaties in mijn omgeving te vinden	<u>25</u>	<u>37</u>	<u>49</u>	29
Nee, maar ik kan het vast vinden als dit nodig is	<u>59</u>	<u>47</u>	<u>40</u>	56
Nee, ik zou niet weten bij welke organisaties ik terecht kan	16	16	11	15

**Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.*

7. Life events

Een life event (levensgebeurtenis) meemaken, kan leiden tot financiële problemen. De respondenten die het afgelopen jaar zijn gescheiden, zonder werk of arbeidsongeschikt raakten of een baan kregen met minder inkomsten, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijker rond te komen;
- (ernstige) betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen (regelmatig) te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar.

7.1 Gescheiden

De respondenten die het afgelopen jaar zijn gescheiden, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijk rond te komen;
- ernstige betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen soms te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar (zie tabel 17).

Tabel 47: Het afgelopen jaar gescheiden en mate waarin er financiële problemen zijn (n=2.558)

	Gescheiden (n=56) (%)	Niet gescheiden (n=2.502) (%)
Moeilijk rondkomen	<u>63</u>	<u>37</u>
Makkelijk rondkomen	<u>38</u>	<u>63</u>
Geen betalingsproblemen	<u>57</u>	<u>79</u>
Lichte	<u>13</u>	<u>11</u>
Ernstige	<u>30</u>	<u>10</u>
Maandelijks rood	<u>33</u>	<u>16</u>
Soms rood	<u>19</u>	<u>23</u>
Nooit rood	<u>48</u>	<u>62</u>
Rekening regelmatig	<u>9</u>	<u>6</u>
Rekeningen soms	<u>50</u>	<u>26</u>
Rekening nooit	<u>41</u>	<u>68</u>

* *Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.*

7.2 Werkloos

De respondenten die het afgelopen jaar zonder werk zijn geraakt, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijk rond te komen;
- lichte of ernstige betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen regelmatig te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar (zie tabel 18).

Tabel 58: Het afgelopen jaar zonder werk geraakt en mate waarin er financiële problemen zijn (n=2.558)

	Werkloos (n=118) (%)	Niet werkloos (n=2.440) (%)
Moeilijk rondkomen	<u>59</u>	<u>37</u>
Makkelijk rondkomen	<u>42</u>	<u>63</u>
Geen betalingsproblemen	<u>55</u>	<u>80</u>
Lichte	<u>20</u>	<u>11</u>
Ernstige	<u>25</u>	<u>10</u>
Maandelijks rood	<u>25</u>	<u>16</u>
Soms rood	<u>29</u>	<u>22</u>
Nooit rood	<u>46</u>	<u>62</u>
Rekening regelmatig	<u>15</u>	<u>6</u>
Rekeningen soms	<u>40</u>	<u>26</u>
Rekening nooit	<u>45</u>	<u>69</u>

* *Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.*

7.3 Arbeidsongeschikt

De respondenten die het afgelopen jaar arbeidsongeschikt zijn geraakt, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijk rond te komen;
- ernstige betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen soms of regelmatig te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar (zie tabel 19).

Tabel 19: Het afgelopen jaar arbeidsongeschikt geraakt en mate waarin er financiële problemen zijn (n=2.558)

	Arbeidsongeschikt (n=125) (%)	Niet arbeidsongeschikt (n=2.433) (%)
Moeilijk rondkomen	<u>60</u>	<u>37</u>
Makkelijk rondkomen	<u>40</u>	<u>63</u>
Geen betalingsproblemen	<u>60</u>	<u>80</u>
Lichte	<u>16</u>	<u>11</u>
Ernstige	<u>24</u>	<u>10</u>
Maandelijks rood	<u>28</u>	<u>15</u>
Soms rood	<u>26</u>	<u>23</u>
Nooit rood	<u>46</u>	<u>62</u>
Rekening regelmatig	<u>14</u>	<u>6</u>
Rekeningen soms	<u>40</u>	<u>26</u>
Rekening nooit	<u>46</u>	<u>69</u>

* *Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.*

7.4 Andere baan met minder inkomsten

De respondenten die het afgelopen jaar een baan kregen met minder inkomsten, blijken vaker dan respondenten die dit niet meemaakten:

- moeilijk rond te komen;

- ernstige betalingsproblemen te hebben;
- maandelijks rood te staan;
- rekeningen soms of regelmatig te laat te hebben betaald in het afgelopen jaar (zie tabel 20).

Tabel 20: Het afgelopen jaar een baan kregen met minder inkomsten en mate waarin er financiële problemen zijn (n=2.558)

	Andere baan (n=84) (%)	Geen andere baan (n=2.474) (%)
Moeilijk rondkomen	<u>56</u>	<u>37</u>
Makkelijk rondkomen	<u>44</u>	<u>63</u>
Geen betalingsproblemen	<u>44</u>	<u>80</u>
Lichte	<u>23</u>	<u>11</u>
Ernstige	<u>33</u>	<u>9</u>
Maandelijks rood	<u>30</u>	<u>16</u>
Soms rood	<u>21</u>	<u>23</u>
Nooit rood	<u>49</u>	<u>62</u>
Rekening regelmatig	<u>18</u>	<u>6</u>
Rekeningen soms	<u>50</u>	<u>26</u>
Rekening nooit	<u>32</u>	<u>69</u>

* *Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.*

Bijlage 1 | Onderzoeksverantwoording

1.1 Doelgroep

- Nederlanders in de leeftijd 18-75 jaar.
- Het gaat om werkenden (in loondienst of als zzp'er), gepensioneerden, uitkeringsgerechtigden en andere niet-werkenden.
- Alleen zelfstandige huishoudens zijn meegenomen.

1.2 Netto steekproef

- 2.558 respondenten.
- De netto spreekproef is representatief voor Nederlanders in de leeftijd van 18-75 jaar. Het onderzoek is representatief qua leeftijd, inkomen, geslacht en regio.

1.3 Werving respondenten

Online vragenlijst via het panel van Research Now SSI (www.surveysampling.com).

1.4 Veldwerkperiode

7 tot en met 25 juni 2018.

Bijlage 2 | Achtergrondkenmerken

In tabel 21 worden de achtergrondvariabelen van de respondenten gepresenteerd die een indruk geven van de populatie. In het rapport worden de te verklaren variabelen besproken aan de hand van deze variabelen.

Tabel 21: Achtergrondkenmerken respondenten (n=2.558)

	Totaal (%)		Totaal (%)
Geslacht		Inkomensniveau*	
Man	49	Laag	30
Vrouw	51	Midden	40
		Hoog	30
Leeftijd		Dagactiviteit	
18 tot 35 jaar	19	Werkend	53
35 tot 45 jaar	20	Gepensioneerd	18
45 tot 55 jaar	21	Uitkeringsgerechtigd	16
55 tot 65 jaar	20	Overig niet-werkend	13
65-75 jaar	20		
Huishoudtype		Woning	
Alleenstaand	31	Huurwoning	44
Alleenstaande ouder	6	Koopwoning	56
Met partner, zonder kinderen	36		
Met partner, met kinderen	25	Opleidingsniveau	
Met een of meerdere huisgenoten	3	Laag	27
Anders	<1	Middelbaar	46
		Hoog	26

*De categorieën zijn gebaseerd op het netto inkomen per maand van de ondervraagde en zijn/haar eventuele partner:

- Laag inkomen: Zonder partner <€ 1.250 en met partner < € 2.500
- Midden inkomen: Zonder partner € 1.250-€ 2.000 en met partner € 2.500-€ 4.000
- Hoog inkomen: Zonder partner > € 2.000 en met partner > € 4.000

Tabel 6: Nationale representativiteit (n=2.558)

	Steekproef (%)	CBS (%)
Geslacht		
Man	49	50
Vrouw	51	50
Leeftijd		
18 tot 24 jaar	12	16
25 tot 34 jaar	13	16
35 tot 44 jaar	19	16
45 tot 55 jaar	20	18
55 tot 65 jaar	18	17
65 tot 75 jaar	17	13
75 jaar en ouder	2	4
Huishoudinkomen alleenstaanden		
Minder dan 10.000	25	13
10.000 – 20.000	41	49
20.000 – 30.000	23	27
30.000 – 40.000	7	7
40.000 – 50.000	2	2
Meer dan 50.000	2	2
Huishoudinkomen paren		
Minder dan 10.000	2	2
10.000 – 20.000	7	7
20.000 – 30.000	18	24
30.000 – 40.000	29	24
40.000 – 50.000	13	18
Meer dan 50.000	32	25

Tabel 7: Samenhang tussen leeftijd en inkomen (n=1.971)

	18 tot 35 jaar (%)	35 tot 45 jaar (%)	45 tot 55 jaar (%)	55 tot 65 jaar (%)	65-75 jaar (%)
Laag inkomen	29	27	31	<u>37</u>	29
Midden inkomen	<u>30</u>	<u>35</u>	44	43	<u>47</u>
Hoog inkomen	<u>41</u>	<u>39</u>	<u>25</u>	<u>21</u>	<u>24</u>

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Tabel 8: Samenhang tussen inkomen en type woning (n=1.971)

	Huur (%)	Koop (%)
Laag inkomen	<u>46</u>	<u>17</u>
Midden inkomen	38	41
Hoog inkomen	<u>16</u>	<u>42</u>

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Tabel 9: Samenhang tussen inkomen en opleidingsniveau (n=1.971)

	Laag (%)	Middelbaar (%)	Hoog (%)
Laag inkomen	<u>46</u>	30	<u>16</u>
Midden inkomen	41	<u>45</u>	<u>30</u>
Hoog inkomen	<u>14</u>	<u>25</u>	<u>54</u>

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Tabel 10: Samenhang tussen inkomen en dagactiviteit (n=1.971)

	Werkend (%)	Gepensioneerd (%)	Uitkeringsgerechtigd (%)	Overig niet-werkend (%)
Laag inkomen	<u>18</u>	<u>25</u>	<u>59</u>	<u>59</u>
Midden inkomen	41	<u>50</u>	<u>30</u>	<u>29</u>
Hoog inkomen	<u>41</u>	<u>25</u>	<u>11</u>	<u>12</u>

*Dikgedrukt wijkt significant af van het gemiddelde.

Tabel 11: Samenhang tussen inkomen en huishoudsituatie (n=1.971)

	Alleenstaand (%)	Alleenstaand met kinderen (%)	Met partner, zonder kinderen (%)	Met partner, met kinderen (%)	Met een of meerdere huisgenoten (%)
Laag inkomen	<u>39</u>	44	28	<u>17</u>	<u>52</u>
Midden inkomen	<u>35</u>	40	<u>46</u>	39	<u>25</u>
Hoog inkomen	<u>26</u>	16	<u>26</u>	<u>45</u>	23

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.

Tabel 12: Samenhang tussen inkomen en geslacht (n=1.971)

	Man (%)	Vrouw (%)
Laag inkomen	<u>23</u>	<u>39</u>
Midden inkomen	42	38
Hoog inkomen	<u>36</u>	<u>23</u>

*Onderstreept wijkt significant af van het gemiddelde.